

Quan la solidaritat esdevé un crim

COMISSIÓ DE COOPERACIÓ
IMATGES: PROACTIVA OPEN ARMS

Penalització de l'acció humanitària

El febrer d'aquest any llegíem el titular: “Tres bombers andalusos s'enfronten a deu anys de presó per ajudar refugiats a la Mediterrània”¹. Un mes més tard apareixia el titular: “Itàlia immobilitza el vaixell espanyol de rescat d'immigrants Open Arms per promoció de la migració il·legal”². També sortia als mitjans la notícia que l'activista Helena Maleno³ havia estat encausada per la justícia marroquina per presumpta relació amb xarxes de tràfic de persones en aquell país. Aquests són, segurament, els casos més coneguts, però malauradament són moltes més les persones sobre les quals s'han obert causes penals en diversos països per voler socórrer i ajudar persones en perill.

És altament preocupant el rumb que estan prenent les polítiques migratòries d'alguns països, que no només criminalitzen les persones migrants, sinó que també s'ataca tota persona que els presti ajuda. Un fet recent: el 20 de juny passat, tot i les crítiques expressades els últims mesos per organitzacions de drets humans, el Parlament d'Hongria va aprovar una llei que castiga amb fins a un any de presó les persones que ajudin

immigrants en situació irregular, entre les quals s'inclouen refugiades i sol·licitants d'asil. També a Itàlia, recentment escoltàvem les declaracions del tot xenòfobes del ministre Matteo Salvini, prohibint l'entrada de qualsevol vaixell d'organitzacions humanitàries als ports italians. A l'Estat espanyol vam escoltar les declaracions de l'exministre d'Interior Zoido: “Cal conscienciar les ONG que hi són per ajudar i no per afavorir o potenciar la immigració irregular.” És lamentable que el Sr. Zoido, igual que molts altres polítics, no sigui capaç de diferenciar entre les organitzacions que lluiten dia a dia per fer aquest món una mica millor d'aquelles organitzacions criminals que es dediquen al tràfic d'éssers humans.

Mentrestant, la Unió Europea esdevé un espectador impassible de tant de sofriment i, en lloc de complir el que s'ha signat en tractats internacionals com el Conveni de Ginebra sobre l'Estatut dels Refugiats (1951) i la Convenció de les Nacions Unides sobre el Dret del Mar, que regula el deure de prestar auxili a tota persona que es trobi en perill de desaparèixer al mar (article 98), s'afanya a aprovar lleis com l'anomenada *facilitation directive*⁴, que permet acusar penalment qualsevol persona que “intencionadament” ajudi un “no nacional a entrar al territori d'un estat mem-

bre, vulnerant la legislació de l'estat de què es tracti sobre l'entrada o trànsit d'estrangers” (art. 1.1), o contra qualsevol que, “amb ànim de lucre, ajudi a romandre-hi un irregular vulnerant la legislació de l'estat de què es tracti sobre l'estada a estrangers”. L'article 1.2 afegeix: “Els estats membres podran decidir [...] no imposar sancions en els casos en què l'objectiu [...] sigui prestar ajuda humanitària a la persona de què es tracti”. És a dir, que en lloc d'establir clarament que no haurien d'imposar accions quan l'objectiu sigui prestar ajuda humanitària, diu “podran no fer-ho”.

Malauradament, penalitzar l'acció humanitària no es limita només al tema de la immigració. En el context de conflictes armats, en què per accedir a la població necessitada cal moltes vegades negociar l'accés amb els grups armats al marge de la llei, ara això també està prohibit. A Austràlia, per exemple, és castigada amb la presó qualsevol persona que tingui qualsevol associació amb un grup terrorista, tot i que aquesta associació hagi de negociar amb aquest grup per poder accedir a la població en risc. Val la pena aclarir que alguns dels anomenats *grups terroristes* són combatents legítims als ulls del dret internacional humanitari. Aquesta criminalització de l'ajuda humanitària pot tenir conseqüències nefastes per a la població en risc.

Són les organitzacions humanitàries testimonis incòmodes?

Com ha denunciat l'ONG porCausa en repetides ocasions, la frontera sud d'Espanya és l'escenari de moltes il·legalitats com ara devolucions en calent (sancionades pel Tribunal d'Estrasburg), vulneració d'altres garanties de protecció internacional, detencions arbitràries, maltractaments i ignorància dels drets dels menors, per esmentar només els delictes més greus.

A la Mediterrània, voler fer desaparèixer els vaixells d'organitzacions humanitàries que salven vides deu tenir per objectiu eliminar testimonis de milers de morts? L'objectiu de la UE de deixar que morin milers de persones abans que arribin a les seves costes deu ser per no haver de complir l'acord d'acollir 160.000 persones refugiades, que està molt lluny de complir-se?

La realitat és que els governs europeus tapen la seva total incapacitat política de resoldre aquest problema, que ha causat i continua causant tantes morts, acusant les persones que, com a mínim, intenten evitar que morin.

En aquest punt, en què la pèrdua de valors morals es fa cada vegada més palesa i preocupant i en què governs occidentals acusen les organitzacions humanitàries d'afavorir les màfies, convé recordar i defensar els principis humanitaris que distingeixen i guien la tasca de les organitzacions humanitàries:

El principi d'humanitat té per objectiu principal alleujar el sofriment humà i preservar la dignitat de les persones. Tendeix a protegir la vida i la salut i afavorir la comprensió mútua, l'amistat, la cooperació i una pau duradora entre tots els pobles.

El principi d'imparcialitat, que entén que l'ajuda es presta segons les necessitats, prioritzant els casos més urgents, i sense discri-

CEDIDA

minació per raons de gènere, raça, creences religioses, nacionalitat, ideologia política i classe social. A part de la idea principal de no-discriminació, hi ha la de proporcionalitat, perquè l'ajuda es presta en proporció a les necessitats o el grau de patiment.

El principi de neutralitat, que vol dir que amb la finalitat de conservar la confiança de tothom l'organització humanitària s'absté de prendre part en les hostilitats i, durant tot el temps, en les controvèrsies d'ordre polític, racial, religiós i ideològic.

El principi d'independència, pel qual les accions humanitàries que es duguin a terme no són determinades per poders polítics, religiosos o econòmics, sinó que es decideixen de manera autònoma.

Aquests principis estableixen l'acció humanitària. No podem permetre que es de-

velopin nous marcs jurídics que atempnen clarament contra els valors intrínsecs a aquests principis i tot el que representen. No podem permetre que les polítiques de certs països menyspreïn de manera tan greu el dret internacional i els diferents tractats internacionals que es van crear en la defensa dels drets humans.

Mai una acció, basada en els principis d'humanitat i imparcialitat, es pot confondre amb la comissió d'un delictes. Cal treballar perquè els estats compleixin les seves obligacions en virtut del dret internacional i els convenis signats, i cal insistir en el respecte per les organitzacions que treballen sota el principis esmentats. Si no ho fem, no són només les persones més vulnerables les que estan perill, sinó sobretot els valors de tota la societat. ●

1. www.eldiario.es (09/02/2018)

2. www.eldiario.es (18/03/2018)

3. Defensora de drets de les persones migrants a la frontera meridional espanyola.

4. Directiva 2002/90 del consell, segons la qual es defineix l'ajuda a l'entrada, la circulació i les estades irregulars.